

کورتە پۆمان

هەناسیۆه تا یاوی...

فەرشید شەریدی

سرشناسه: فرشيده شريفى، ۱۳۵۶
 عنوان و نام پديد آور: ههناسپوه تا ياواى، فرشيده شريفى
 مشخصات نشر: سندهج، آراس ۱۳۹۲
 شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۸۴۰-۴۹-۹
 وضعيت فهرستونيسى: فيپا
 يادداشت: كوردى
 موضوع: داستانهائى كوردى - قرن ۱۴
 رده بندي كنگره: ۱۳۹۲-۷۴۵ش۴۶/س ۳۲۵۶ pir
 رده بندي ديونى: ۹/۲۳ فا
 شماره كتابشناسى ملي: ۳۲۲۰۰۳۵

ههناسپوه تا ياواى ...

كورته پرومان

نوسهر: فهرشيده شهريفى

ئيمائلى نوسهر: baran۳۵۶@gmail.com

تايپ و بهرگ و ديزاين: نوسهر

سالى چاپ: ۱۳۹۲

تيراژ: ۱۰۰۰ دانه

بلاوكار: ئاراس- سنه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۸۴۰-۴۹-۹

نرخ: ۵۰۰۰ تمهن

جیاتى پيشه كى

هز نه كه رىنى ئى كتيوه پيشه كيش بيايه به لام پهى ئا
 ههوراميه وه شه ويسا كه رهنكه ئاشنايشا چه نى شيوه ههوراميو
 ههورامانو له هونى (دهوروبهرو پاوهى) نه وو، رهنكه وه نهى ئى
 داستانى كه ميوه سهخت بو. پهوكه تى به لازم زانا ئاماره پانهيه
 كه روو كه ئى داستانى به شيوه قسه كه رديهو ههورامانو
 له هونى (دهوروبهرو پاوهى) نويسايينه و مشو وانهر ئاگاش جه
 به كاربه ردهو وشه كا و به تايبه تىي كرداره كا بو. پهى نمونهى
 پيشگرو «نه»ى لاو ئيمه نه به كار مه وريو، به لام جه ههورامانو
 تهختى و ههورامانو ديمو كوردستانو باشوويه نه نا. ههر پاسه
 پيشگرو «ب» كه لاو ئيمه نه هه ن و چهو ياگه كاته رى ههورامانيه نه
 نا. ههر پاسه لاو ئيمه نه برى وشى هه نى به «ب» گو مه كريا،
 به لام ياگه كاته رى به «و». ههر پاسه پيشگرو «مه» كه لاو
 ئيمه نه هه ن و چهو ياگه كاته رى ههورامانيه نه نا.

جە بارەو نویسه‌ی بە هەورامیچ رەنگە هێشتا زوو بۆ ئە گەر گەرە کما بۆ رانویسیۆه یە کدهس و یە ک فرم پەى هەورامیى دەسنیشان کەرمى. هەر پاسە رەنگە کەسیچ نەتاوۆ شیۆه قسە کەردەو ناوچۆه تاییه‌تیى فەرز کەرۆ ملو نویسه‌و هەورامییه‌ره. زوان جە پرۆسه‌و نویسه‌یه‌نه وەش مەوۆ. مشۆ ماویۆه رەنگە فرەش پەنه بشۆ تا بیاوۆ بە یاگیۆه کە رەوت و ر‌او ویش بیژۆوه و ئا وەختە ئە گەر کۆدەنگیى سەرو هەر شیۆیۆه بی، با کریۆ بە رانویس و رازوانو هەورامیى. ئینه‌یچە کارو نویسه‌ر و شاعیرا نییه‌ن. کارو زوانشناسه‌ کانه‌ن و ئادى مه‌تاوا به‌ وەرچه‌ مگرته‌ی ئا ده‌قانه‌ که مه‌گنا وەرو دەسیشا، هۆرزا پی هەرمانى.

ئە گەر تە ماشاو نەتە وه‌کا دەوروبه‌ریچما کەرمى، ئادیچى هەر پا پرۆسه‌ره‌ لوانى. پەى نمونەى زوانى فارسى، ئا زوانه‌ نییه‌ن که ده‌ قەرنى و پەنج قەرنى چۆه‌لتەر پەنه‌ش نویسیان. تەنانه‌ت سەد سالى چۆه‌لتەر زوانى فارسى به‌ جۆرئۆته‌ر نویسیان. فرە تووشو واریای بییه‌ن تا یاوان پا زوانه‌ی که ئارۆ پەنه‌ش مه‌نویسان. هەر ئا زوانه‌ جە ماوه‌و هەزار سالى ویه‌رده‌نه‌ چنده‌ا جارى واریان و رانویس و رازوانى جۆراوجۆریش پەى نریاینیژه‌ و هێشتایچ مه‌نه‌نش. ئیسه‌یچە جە وه‌لاتو ئیرائیه‌نه‌ هەر دوئ یه‌رى سالى جارپۆه‌ ده‌سکاریو رانویسی فارسى مه‌که‌را و هەر جارپۆه‌ په‌یلوایوه‌ تازه‌ مه‌ی سەرو کارى. دیاره‌ن ئە گەر تە ماشاو سۆرانىچ

که رمی، ئا سۆرانییه ئارۆ پهنهش مه نویسیۆ، ئانه نییهن که سه د سالی چیه لتهر و ته نانهت په نجا سالی و ته نانهت بیس سالی چیه لتهر نویسیان. ئیمه ی هه ورامیچ به داخه وه تا ئیسه رانویس و رازوانی یه کدهس و ده سنی شان کریاما نییهن، به هۆ و ئانه یه که تا ئیسه به شیۆئوی وه چه م ده قما نهویهن، هیشتا نیمی ئه و لۆ رایه نه و مشۆ ئی رای جاریۆه بلۆ تا ئا پرۆسه ته مام بو و زوانی یه کدهس و رانویس و رازوانی یه کدهس، وهش بو. دیاره ن مه به ستم جه ده قی، ده قی په خشانه ن، نه ک شیعره. شیعره به هۆ و تاییه تمه ندیه کاشۆ نمه تاوۆ رازوان و رانویس وهش که روۆ. شاعیر سه ره سته ن جه مارده ی وشه و رسته ی نه، به لام نویسه ر ئا سه ره سته یه نییه ن و ناچاره ن وه چه مشا گیرۆ. شاعیر مه تاوۆ چونکه شیعره نه نیازش به بری تاییه تمه ندیه ی شیعره ی هه نی، وشه کا بمارۆ، رسته کا تیک بدۆ و دما جار یچ نه تاوۆ پیسه پیوستی یارمه تی وهش بییه ی رانویس و رازوانی بدۆ. ئیسه به په یلواو من، تاقه راو وهش بییه و ئا زوانه یه کده سییه ته نیا و ته نیا نویسه یه ن. مشۆ بنویسمی و بنویسمی و پرۆسه که جاریۆه بلۆ، تا بگرسۆ. ئومیدواره نا نویسه ریۆ هه ورامانی، شیلگی رانه تر بنویسان و هه ر که سه و به پاو توانا ویش یارمه تیو ئی پرۆسه یه بدۆ. هیچ زوانیۆ به یی نویسه ی و به یی به ره م ئا وهرده ی ده قی، نه مه تاوۆ گه شه که روۆ و، نه مه تاوۆ زینده بمانۆوه. ئینه یچه گه ورته رین مه ترسییه ن په ی به ین شییه و زوانه کا. ئیسه یچ

یۆ جه گهوره‌تەرین مەترسییه‌کانو وەرده‌مو هه‌ورامی، نه‌نویسه‌ی و
 به‌ره‌م ئاوردەو ده‌قیهن. هەر ئینه‌ ویش گهوره‌تەرین راوه‌شکەرەن په‌ی
 به‌ین شییه‌یش.

فهرشید شهرینی - ۲۰۱۰

* * *

سەرنج:

با ئەچیگەنه ئی گله‌یی کولنوو که بریار بی ئی کتیبه
 مه‌لّبه‌ندو رۆشنییری هه‌ورامانی به‌ مه‌به‌ستو خزمەت به‌ هه‌ورامی نویسا
 و سه‌رو ئه‌رکو ویشا چاپش که‌را (که‌ مشۆ کاریچشا هه‌ر ئانه‌ بو)، به‌لام
 به‌ داخه‌وه‌ دماو زیاتەر جه‌ یه‌ری سالا ده‌سخه‌ره‌که‌رده‌ی به‌لّینه‌که‌شا
 نه‌به‌رده‌ سه‌ر و، هه‌ر پا بو‌نه‌وه‌ چاپو داستانه‌کیچ په‌ی ماوه‌و زیاتەر جه‌
 یه‌ری سالا دما که‌وت. هۆکاره‌که‌یچش به‌ قسێ راوه‌به‌رو ئا مه‌لّبه‌ندیه
 و جه‌ زوانی ئەنداما لیژنه‌و مه‌لّبه‌ندی!!! چه‌نی بو‌ارو کاره‌کاشا
 نه‌گونجیی، پچی...!! نه‌زانام.

هەناسیۆە سەردش ھۆرکیشا و سەرو قەبرەکیۆە ھۆرزاوە.
 قەبرە، ھەر ئا مشتە خاک و چوار پەنج تل و تۆنە و ئا کیلی بی،
 بیناز کەوتیبینیرە، بەلام چا بەرزاییەنە درەوشیینۆە. دەسجەملان و ئا
 گرد شنەو شەمالا کەرتنی، جە ھەر چوار لاوہ ویەرینی و سلامو
 ھەر چوار لای پە ی یە کترینی بەرتنی. سلامو ھەورامان و
 کرماشانی یاونینی شارەزووری و، سلامو شارەزووری بە سلیمانی و
 سلیمانی بە کەرکووکی. کۆیەشا جە ویر نەشی و دەسیۆەبیچ پە ی
 حاجی قادری تە کینینی و مزگانو شیعیۆە بەرتەریش دینی پەنە.
 چاگەبیچە بەرز و بەرتەر بیئۆە و تا ئاسمانو قەلا و مەنارەکەو
 ھەولیری دیرینی نەمدرتنی. چاگەبیچە راو دیاربە کر و درسیمی
 گیرینی وەر و، تا وەرسانەکەو ئەحمەدی خانی نەمدرتنی و چرتنی
 گۆشیشەرە... ئەحمەدی خانی! ئاگادار بە مەم و زینی جە
 یە کترینی نەوریا. دلشا جە یە کترینی تیر نەوۆ و جە یە کترینی
 نەتۆریا! دیسان بچرانی گۆشیشەرە... ئیگە وەلاتو دار و
 درەختیەن... ئیگە وەلاتو ریشە و لەقوپیۆەن... ئیگە وەلاتو بنج و
 بناوانیەن... ئیگە نیشتمانو مەحموودخانەکانەن!
 ئیگە ھەورامانەن...! ئیگە ھەورامانەن...!

۱

هەناسەبرکیش کەوتەیینە. سەرەش گێجی وەری و چەمیش
سیاوی لۆینی. پالاش دا بە دەرختو پالو هانەکیوە. هەر بە
هەناسەسواریی، دوی یەری هەناسی قوولیش هۆرکیشای و دەسش
نیا سەرو دلێش و کەمی ئامەووە سەرو ویش. رای فریش برییبی.
دۆل و دەری فریش نیاییینی پەشتەو سەرهی. هانەکی، تاقە
دلۆهشیش یینی پەی ئەره کوشنای تینەو تەژنەبیش. سەرەش نامنارە
سەرو هانەکی و دەمش نیا دلێش. بەشو ئانەیه تەژنەبیش ماریۆ و
گەر و ئایرو دل و دەروونیش، بە دەو دەسیی بسپارۆش دەسو فینکیش
و، ئای و تەژنەیی و گەر و فینکیی دەسجەملانو یەکتیرینی کەرا
و، راپو ئا دەریه گێرانیۆه وەر کە هەر ئیسە ئادش ئامەن پۆرە،
چەنەش وار دەووە. بە قنگەخشکی ویش یانوانە لاو درەختەکی و
دەسش کەرد گێرفانەشەرە. پەلە قاقەزۆه و دوی سەرپەنجی
تەماکۆی تەو دەس. لولش کەرد و دەمجگەرە کەش تۆو
میمنە کەیشەنە بەر ئاورد و گیسناشەنە. دوو کەلو جگەرەکی و سشو
یادو ئی شیعریۆ مەولەوییه:

«...تەماکووی تەوەس وەش نە فەسپۆن، ئەلقەش بە وێنەى زولف کەسپۆن...».

وەرو ویشۆ شیعەرە کى واینۆه و دیى ئەلقەو دووکەلو جگەرە کەیشەرە و سەرە ھۆرپرنى و، تا مەحوى بىننۆه، بە چەم سىشا چەنىی کەرى و ئنجا سپارىشا دەسو لە قوپۆو درەختە کا.

واچى مەولەویچ پا یاگیڤە و یەردەبو! واچى مەولەویچ ھەر چا یاگینە نىشتەبۆرە و ئەلقە ئەلقەو دووکەلو جگەرە کەیش ئى شیعەریشە دلئى دلئىشەنە وەزناىبۆرە...؟! حەتمەن... حەتمەن و یەردەن... مشۆ و یەردەبو کە پاسە ئادش و سو یادو ئا شیعەرى. بوو مەولەوى بە پۆس و ئسخوان ھەست پەنە کەرى. پىسە چەنىی چلە چنووړیو جە بەرزایبە کاو دالانىبەنە، تا دوى دۆلى ئەولاتەریچ بوکیش پەخشە کەرۆو، ئادیچ ھەست پا بوئى کەرى کە رەنگە مەولەوى دماو ویش جیاش ئاسەبو و دما تەریچ ئالۆچیا بۆرە لە قوپۆو درەختە کانو ئا مەحالیەرە و جار جاریچ پزگینۆھش بگنۆرە دلئى ئاوەو ھانە کەى و چەنیو ئاوە کى، باخ بە باخ و تەلان بە تەلان، سەرەولێژى راکى گىرۆنە وەر و تا لووتە بر کەرۆ، جە تینى نە گنۆ. حەز کەرى بە ئیسراحت کیشایەش و لەزەتى فرەتەرش چەنە بەردایە. جە جگەرە کەى! بەلام وەخت تەنگ بى و کارە کەش پەى ئانە یە نەشیى بگنۆ قنگیڤە و، بووزۆش پەشتەو گۆشا.

ئەسپەكەش... ئەسپەكەش ھازەو را لوایش نەمەنەبێ. ھۆرداریاكەى پاسە پەنە كەردەبێ، ئەگینا ئەسپ، ئادیچ ئەسپى كوردبى، ئندە بێھاز و ناتەوان نىيەن نەتاوۆ ئا دۆل و دەره و سەرتەپانە بوورۆ كە قەرار بى ئادشا پۆره بویەرۆ. ھۆرداریاكەيشەنە، قاچى راسش تەقەش چەنە ھۆرزابى و ئارامش بریەبى. چارەش نەوئ، مشىای بە بى ئەسپەكەيش درێژەو راکى بوورۆ. نەكریب ئا بێزوانیچە ھەر پاسە چاگەنە جیا بازۆ... بە ئەمانەو خودای. ژیرانەتەرىن كار، ئەوئەستەو نزیكترین دەگای بى. دەگاش ئیستەو... فرە دوورە نەوئ. داش لاو مزگىو دەگایرە و گەرەكش بى دوئ گۆلمى ئاوى جە ھەزوزو دلجى ھەوشە كیشەنە بوەرۆو، بەلام وەختى تەنگ و ئەسپى زامار و قاقەزى ئەرەپچیاو دلجى مېمنەكەيش، چەمیش جە زولالیبى ئاوەو دلجى ھەزەكەى دوور و ستەو و پووەو كووجىبى ئەولایىنې پەلكیشش كەرد. تەقەو بەرەو یانیۆەش دا. دەنگ نەوئ. تەقەو یانەكەو وەرەریش... بەرەو یەرى چوار یانى تەرىش تەقە دا. ئەو ئانەى نەشى یانەنە با. ئەگەر بەرەشا كەردایەوە مشىای سەربردەو ویش گیلنایوہ پەیشا. بەلام فرە بە كورتبى. مەجال نەوئ. مشىای ھەر ئندەشە چەنە باس كەردایە كە بیاونۆشانەنە ئەسپەكەش زامارەن و پېویستش بە یارمەتیبى ھەن. یۆشا پیرەژەنیۆە گۆچان بە دەسەى ئەرەكۆمىای بى و دماو بەرە ئەوەكەردەى...

«فەرماوه کورم!».

«پووری گیان ئەسپەکم زاماره و قاچی شکاوه. کەسیکتان پێ شک نابریت یارمەتیم بات یان ئەسپێکی بە ئەمانەت لێ وەرگرم؟ هەر زوو زوو ئەیهێنمەوه. ئەبێ تا ئەو دێهاتە کە ی پشت ئەو شاخە برۆم و بگەرێمەوه ... هەر زووش ئە گەرێمەوه».

پووری - بە قسێ ئادی - فرە جە قسە کاش نیاوانە. لەتویەت زانی چیش ماچۆ، بەلام هەرچی بۆ، ئەو ئانەی نەشی دەسش بلۆ و بتاوۆ کاریۆهش پە ی کەرۆ. بە ئەنگووسی ئیشارەش پە ی یانەی ئەولاتە ریشا کەرد و یاواناشەنە بلۆ بزائۆ چاگە مەتاوا کاریۆهش پە ی کەر! ماتلش نە کەرد و کرژ راو ئەولایش گرتە وەر. یانەی دوهم، تەقە... دوێ تەقی... یەری تەقی... پەشتەو سەرەو یۆی. ئەمانەو بەرە کە ی نەدی. بەرە کریاوه و دیش ژەنیۆه جوانە و ماسۆلی بە دەسە بی و گەرەکش نەوی داواو یارمەتیش وەنە کەرۆ. حەتا ئە گەریچ گەرەکش بیایە، ئەو ئانەی نەشی بتاوۆ یارمەتیش چەنە بوازۆ. ژنی بۆ و جوانە بۆ و ماسۆلە بە دەسە بۆ! بەلام چار ناچارەن...

«...داده گیان ئەسپەکم زاماره و قاچی شکاوه.

کەسیکتان پێ شک نابریت یارمەتیم بات، یان ئەسپێکی بە ئەمانەت لێ وەرگرم؟ هەر زوو زوو ئەیهێنمەوه. ئەبێ تا دێهاتە کە ی پشت ئەو شاخە برۆم و بگەرێمەوه... هەر زووش ئە گەرێمەوه...».

پیاكەش نه‌وی یانه‌نه و ویچش نه‌تاوی هیچ كۆمه‌كیوه
كه‌رۆ. ده‌سش كێشاره و هه‌واله‌و یانه‌ی سه‌رینته‌ریش كه‌رد،

چاپ كریان: كۆمه‌له‌ چیرۆکی هه‌ورامی

پی زوانه مگنۆ و هرو دهسو
ئاره زوومه نداو ئه ده بیاتو هه ورامی

کورته پۆمان

داستانه‌ی ناتهماهه

فهرشید شهرفی

